
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Ortiz Ribas, Joana. *Aspectes destacables de la Llei de protecció animal 7/2023*.
Treball de Final de Grau (Universitat Autònoma de Barcelona), 2026 (Dret). 44
pàg.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/331947>

under the terms of the license.

TREBALL DE FI DE GRAU

**ASPECTES DESTACABLES DE LA LLEI DE
PROTECCIÓ ANIMAL 7/2023**

FACULTAT DE DRET

DOBLE GRAU EN ADMINISTRACIÓ I DIRECCIÓ
D'EMPRESES I DRET

Joana Ortiz Ribas

Curs 2025-2026

Tutor: Xavier Cecchini

Maig 2026

“La compassió pels animals està íntimament associada amb la bondat de caràcter, i es pot afirmar amb certesa que qui és cruel amb els animals no pot ser un bon home.”

Arthur Schopenhauer (1840), Sobre el fonament de la moral

RESUM

Aquest treball analitza la Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals, des d'una perspectiva jurídica i dogmàtica, amb especial atenció al llenguatge utilitzat pel legislador i a les implicacions que se'n deriven. L'estudi parteix d'un marc teòric i dogmàtic de dret civil, centrat especialment en la distinció entre persona i cosa, entre dret subjectiu i dret objectiu, amb la finalitat de situar al lector davant la posició jurídica dels animals dins l'ordenament. També s'examina l'evolució històrica del seu tractament jurídic, des de la seva consideració patrimonial tradicional fins al seu reconeixement actual com a éssers vius dotats de sensibilitat.

A partir d'aquesta base, es revisa l'objectiu i la finalitat de la norma, la terminologia emprada pel legislador, així com les seves contradiccions internes i la diferenciació entre categories d'animals segons la seva relació amb l'ésser humà. Així mateix, s'analitza la protecció dels animals en els àmbits administratiu, penal i civil, juntament amb una breu comparativa europea i el debat doctrinal existent sobre la seva posició jurídica.

Finalment, el treball recull les principals idees derivades de l'anàlisi feta i formula una reflexió crítica sobre la coherència de la norma, l'abast real de la protecció que articula i els interrogants que planteja des del punt de vista del dret civil.

Paraules clau: Llei 7/2023, drets dels animals, benestar animal, subjectivitat jurídica, tècnica legislativa, éssers sintents, animals de companyia.

ABSTRACT

This study analyses the Law 7/2023, of 28 March, on the protection of animal rights and welfare, from a legal and dogmatic perspective, with particular attention to the language used by the legislator and the implications derived from it. The analysis is based on a theoretical framework within civil law, focusing especially on the distinction between person and thing, as well as between objective law and subjective rights, in order to define the legal position on animals within the legal system. It also examines the historical evolution of their legal treatment, from their traditional patrimonial consideration to their current recognition as sentient beings.

On this basis, the study examines the aim and purpose of the law, the terminology employed by the legislator, its internal contradictions and the differentiation between categories of animals according to their relationship with humans. It also addresses the protection of animals in administrative, criminal and civil law, together with a brief European comparison and the existing doctrinal debate on their legal status.

Finally, the study outlines the main ideas derived from the analysis and offers a critical reflection on the coherence of the law, the real scope of the protection it provides and the questions it raises from the perspective of civil law.

Key words: Law 7/2023, animal rights, animal welfare, legal subjectivity, legislative technique, sentient beings, companion animals.

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ	1
1. Contextualització	1
2. Objectiu, estructura i metodologia.....	2
PRIMER CAPÍTOL: MARC TEÒRIC I DOGMÀTIC	4
1. La relació entre les persones i les coses en el dret civil tradicional.....	4
2. Evolució històrica del tractament jurídic dels animals	5
3. Distinció entre dret subjectiu i dret objectiu.....	7
4. Animal com a objecte de protecció jurídica	9
SEGON CAPÍTOL: ANÀLISI DE LA LLEI 7/2023.....	12
1. Objectiu i finalitat de la llei	12
2. Anàlisi de la terminologia.....	14
3. Contradiccions internes de la llei.....	19
4. Discriminació entre categories d'animals.....	22
TERCER CAPÍTOL: ÀMBIT CONCRET D'APLICACIÓ I COMPARATIVA ..	26
1. Protecció administrativa i penal.....	26
2. Protecció civil i patrimonial.....	28
3. Comparativa europea	30
QUART CAPÍTOL: DISCUSSIÓ DOCTRINAL SOBRE EL TEMA	33
CINQUÈ CAPÍTOL: CONCLUSIONS	36
REFERÈNCIES.....	38
1. Bibliografia	38
2. Jurisprudència	39

INTRODUCCIÓ

1. Contextualització

En les darreres dècades, la relació entre els éssers humans i els animals ha experimentat una transformació significativa, tant des d'un punt de vista social com jurídic. Els animals, especialment els de companyia, han deixat de ser concebuts exclusivament com a bens o instruments al servei de les persones per passar a ocupar un lloc, en molts casos de gran rellevància, en l'àmbit familiar, afectiu i social. Aquesta evolució ha anat acompanyada d'un creixent reconeixement de la seva capacitat de sentir i del seu patiment, així com d'una elevada preocupació col·lectiva envers la urgència de garantir el seu benestar i evitar situacions de maltractament o abandonament. La reflexió filosòfica contemporània ha contribuït decisivament a situar la capacitat de patiment com a element central en la consideració moral dels animals. Tal com afirma Peter Singer, la capacitat de patir o de gaudir és el que permet afirmar que un ésser té interessos propis dignes de consideració¹.

El canvi de paradigma esmentat s'ha reflectit progressivament en l'ordenament jurídic. En l'àmbit europeu, s'ha consolidat la idea dels animals com a "éssers sensibles"², especialment a partir de l'article 13 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE), mentre que en el dret intern espanyol s'han impulsat reformes rellevants, com la modificació del Codi Civil mitjançant la Llei 17/2021, que reconeix els animals com a éssers vius dotats de "sensibilitat"³.

¹ Singer, P. (2021). *Animal liberation*. The Bodley Head, pàg. 37.

² Tractat de Funcionament de la Unió Europea, Diari Oficial de la Unió Europea C 202, de 7 de juny de 2016. Art. 13: "*Quan formulin i apliquin les polítiques de la Unió en matèria d'agricultura, pesca, transport, mercat interior, recerca i desenvolupament tecnològic i espai, la Unió i els estats membres han de tenir plenament en compte les exigències en matèria de benestar dels animals com a éssers sensibles, i han de respectar al mateix temps les disposicions legals o administratives i els costums dels estats membres relatius, en particular, a ritus religiosos, tradicions culturals i patrimoni regional.*"

³ Llei 17/2021, de 15 de desembre, de modificació del Codi Civil, la Llei hipotecària i la Llei d'enjudiciament civil, sobre el règim jurídic dels animals (BOE núm. 300, de 16 de desembre de 2021). Article 333 bis 1: "*Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat. Només se'ls aplica el règim jurídic dels béns i de les coses en la mesura que sigui compatible amb la seva naturalesa o amb les disposicions destinades a protegir-los.*"

En aquest context actual, s'inscriu l'aprovació de la Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals, que pretén establir un marc jurídic general de protecció en l'àmbit estatal. La norma representa un pas important en la consolidació d'un sistema de protecció animal més complet i homogeni, i respon a una demanda social clara: la necessitat de regular de manera més estricta la convivència amb els animals i d'evitar conductes que puguin causar-los patiment. En aquest sentit, la llei es presenta com una manifestació de l'evolució dels valors socials i de més consciència col·lectiva envers el tracte respectuós dels animals.

Tanmateix, aquesta evolució social plasmada a la normativa planteja diversos interrogants des d'un punt de vista jurídic, especialment en relació amb la manera com el legislador construeix el discurs normatiu al voltant dels animals. En particular, com s'analitzarà més endavant, l'ús d'expressions com "drets dels animals", "dignitat" o "adopció" introdueixen conceptes que, tradicionalment, han estat vinculats a la persona i el seu estatus jurídic.

Aquesta situació posa de manifest un problema de coherència interna de la norma: fins a quin punt el dret actual pot adaptar-se a aquesta nova realitat que ens envolta sense desdibuixar les categories bàsiques del sistema jurídic?

El present treball, a partir de la problemàtica mencionada, se centra a estudiar des d'un punt de vista jurídic la Llei 7/2023, amb especial atenció a determinats conceptes clau i a les implicacions dogmàtiques que se'n deriven. L'objectiu no és, en cap cas, qüestionar la necessitat de protegir els animals, sinó examinar si la tècnica legislativa emprada és adequada des del punt de vista del dret civil i si el llenguatge utilitzat contribueix a aclarir el marc normatiu o, per contra, genera confusió.

2. Objectiu, estructura i metodologia

Tal com s'estableix en l'apartat anterior, el present treball té com a objectiu principal analitzar jurídicament tant els aspectes substantius com els terminològics de la Llei 7/2023, de protecció dels drets i benestar dels animals. Concretament, es pretén reflexionar críticament sobre com l'ús d'expressions com "drets dels animals" responen

a una construcció jurídica rigorosa o, per contra, són una formulació imprecisa que pot generar conflicte dins del sistema del dret civil. Aquest objectiu es fonamenta en la necessitat de conciliar dues realitats: l'anteriorment mencionada sensibilitat envers la protecció dels animals i l'exigència de mantenir una coherència conceptual i precisió terminològica del llenguatge jurídic.

Per assolir el propòsit d'aquest treball, l'estructura del mateix s'ordena en diversos capítols que segueixen un recorregut progressiu dins del marc teòric fins a l'anàlisi profund de la norma. En el primer capítol, s'estableixen les bases conceptuais a través de l'estudi de la distinció clàssica entre persona i cosa en el dret civil, l'evolució històrica del tractament jurídic dels animals, la diferència entre dret objectiu i dret subjectiu i l'estudi de l'animal com a objecte de protecció jurídica. Aquest marc teòric permet situar adequadament el debat i comprendre les tensions que es plantegen en la regulació actual. En el segon capítol s'analitza la Llei 7/2023, examinant el seu objectiu i finalitat, la terminologia emprada per aquesta, així com altres aspectes rellevants que es desenvoluparan en apartats posteriors. En el següent capítol s'estableix l'àmbit concret d'aplicació i comparativa entre la protecció administrativa i penal, civil i patrimonial i europea. Finalment, el quart capítol exposa la discussió doctrinal sobre el tema i, el cinquè, les conclusions.

Pel que fa a la metodologia, el treball adopta un enfocament principalment jurídic-dogmàtic, basat en l'anàlisi sistemàtica de la normativa vigent, especialment la Llei 7/2023, i en la interpretació dels conceptes jurídics emprats pel legislador. Aquesta anàlisi es complementa amb l'estudi de la doctrina científica rellevant en matèria civil i dret animal, així com amb una aproximació crítica orientada a valorar la coherència interna de la norma i l'adequació del llenguatge emprat des d'un punt de vista tècnic.

PRIMER CAPÍTOL: MARC TEÒRIC I DOGMÀTIC

1. La relació entre les persones i les coses en el dret civil tradicional

La distinció entre persones i coses constitueix una de les bases estructurals fonamentals del dret civil tradicional i continua sent avui un element central de la teoria general del dret privat⁴. Aquesta diferenciació parteix d'una concepció bàsica que és essencial per entendre el funcionament del dret civil. La persona, a qui se li atribueix la qualitat de tenir personalitat, és considerada subjecte de dret, és a dir, pot ser titular de drets i deures de caràcter jurídic⁵. Mentre que la cosa, sense que el Codi Civil Espanyol (d'ara endavant CC) li confereixi una definició expressa, fa referència a qualsevol objecte susceptible d'apropiació⁶. Això implica que pot ser entesa com qualsevol entitat capaç d'existir de forma independent i que pugui pertànyer al patrimoni d'una persona.

Aquesta construcció no és nova, de fet, té un llarg recorregut històric i es troba a l'origen de la tradició jurídica continental. No obstant això, per l'objecte del treball, més que aprofundir en els detalls del dret romà, ens interessa destacar que la codificació civil moderna va consolidar aquesta estructura binària, convertint-la en un dels fonaments del dret privat contemporani. Així, els codis civils europeus van assumir que les relacions jurídiques patrimonials s'articulen, en termes generals, entre subjectes de dret i objectes de dret. En aquest context jurídic, la persona és concebuda com a centre d'imputació de situacions jurídiques, mentre que la cosa queda situada dins l'àmbit dels béns susceptibles d'apropiació, ús, gaudi o transmissió. Aquesta oposició entre subjecte i objecte ha estat històricament estable i ha condicionat també la manera com el dret ha tractat els animals, que tradicionalment han estat situats dins la categoria de les coses de propietat⁷.

Per això, la distinció entre persona i cosa és especialment rellevant en l'estudi del dret animal. No es tracta només d'una classificació teòrica, sinó d'un esquema bàsic que determina quina posició ocupa cada realitat dins l'ordenament jurídic. Precisament

⁴ Atria Lemaitre, F. (2023). *Personas, cosas, derechos*. Revista Derecho Del Estado, pàg.170.

⁵ Maluquer de Motes i Bernet, C. J. (2012). *Dret civil: aspectes bàsics*. Editorial UOC, pàg.57.

⁶ Reial Decret, de 24 de juliol de 1889, pel que es publica el Codi Civil (BOE núm. 206, de 25 de juliol de 1889). Art. 333: "*Totes les coses que són o poden ser objecte d'apropiació es consideren béns mobles o immobles.*"

⁷ Giménez-Candela, T. (2017). *La Descosificación de los animales* (I). dA Derecho Animal: Forum of Animal Law Studies 8/3. Pàg. 1.

perquè el dret civil tradicional es construeix sobre aquesta divisió, qualsevol evolució en la consideració jurídica dels animals obliga a revisar fins a quin punt aquests continuen situats dins l'àmbit dels objectes de dret o si mereixen una categoria jurídica diferenciada.

En conseqüència, aquest punt de partida resulta imprescindible per entendre els debats actuals sobre la protecció dels animals i, especialment, per analitzar si la terminologia emprada per la legislació recent s'ajusta o no a les categories clàssiques del dret civil, qüestió que es desenvoluparà en els apartats següents.

2. Evolució històrica del tractament jurídic dels animals

La consideració jurídica dels animals no pot entendre's únicament des d'una perspectiva històrica remota, sinó que és essencial analitzar-la a partir de l'evolució del dret modern i de les reformes recents que han anat modificant la seva posició dins l'ordenament. Com assenyala l'obra col·lectiva *Un nuevo Derecho civil para los animales*⁸, la configuració jurídica dels animals s'inscriu en un procés de transformació progressiva del pensament humà sobre la relació entre persones i animals, condicionat per factors socials, científics i culturals. Aquesta perspectiva permet entendre que la regulació contemporània no sorgeix de manera aïllada, sinó com a resultat d'un canvi gradual en la manera de percebre els animals i el seu benestar.

En termes jurídics, la tradició romanista⁹ va influir decisivament en la construcció del dret civil continental, projectant aquesta influència sobre els grans codis del segle XIX. En aquest marc, els animals van ser tractats durant molt de temps com a bens sotmesos al règim general de la propietat. Tanmateix, més que aprofundir en el dret romà, és més adequat, per l'objecte d'aquest treball, destacar que aquesta concepció patrimonial va ser assumida per la codificació civil moderna, especialment a través del Code Napoléon de

⁸ Cerdeira Bravo de Mansilla, G. (Dir.) & García Mayo, M. (Coord.). (2022). *Un nuevo Derecho civil para los animales: comentarios a la Ley 17/2021, de 15 de diciembre*. (1 ed.). Editorial Reus. Pàg.13.

⁹ Giménez-Candela, Marita (2017). *La Descosificación de los animales (I)*. dA Derecho Animal: Forum of Animal Law Studies 8/3. Pàg. 2.

1804, i va passar després al Codi Civil espanyol de 1889, que va continuar situant els animals dins la categoria de bens¹⁰.

Aquest esquema clàssic es va mantenir durant bona part del segle XX. Ara bé, els avenços científics en etologia¹¹ i en benestar animal, juntament amb una sensibilitat social creixent, van començar a qüestionar la suficiència d'aquest model. En aquest sentit, diversos països europeus van iniciar reformes per separar els animals de la categoria estricta de les coses. Segons la doctrina i la informació jurídica difosa per l'advocacia especialitzada, Àustria va ser pionera l'any 1988¹² en afirmar que els animals no són coses, seguida per Alemanya¹³ i Suïssa¹⁴ a finals dels anys vuitanta i inicis dels noranta; més tard s'hi van afegir altres ordenaments, com França (2015)¹⁵, Portugal (2017)¹⁶ i Bèlgica (2020)¹⁷.

En l'àmbit europeu, el punt d'inflexió més rellevant és l'article 13 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea¹⁸, que obliga la Unió i els estats membres a tenir en compte les exigències en matèria de benestar dels animals, reconeguts com a éssers sensibles. Aquest precepte no converteix els animals en subjectes de dret, però sí que introdueix un estàndard europeu de protecció que ha influït clarament en la legislació interna dels estats membres.

A Espanya, aquest procés evolutiu es produeix en un context en què la Constitució de 1978 no conté una referència expressa als animals. Tanmateix, aquest silenci no impedeix connectar la seva protecció de manera indirecta amb l'article 45 CE¹⁹, relatiu al dret a un

¹⁰ Giménez-Candela, Marita (2019). *Animales en el Código civil español: una reforma interrumpida*. dA. Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies) 2019, vol. 10/2. Pàg 3.

¹¹ L'etologia es la ciència que estudia el comportament dels animals.

¹² Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Codi Civil General d'Àustria), art. 285a: "*Els animals no són objectes; estan protegits per lleis especials.*"

¹³ Bürgerliches Gesetzbuch (Codi Civil alemany), art. 90a: "*Els animals no són coses. Estan protegits per lleis especials.*"

¹⁴ Zivilgesetzbuch (Codi Civil suís), art. 641a: "*Els animals no són coses.*"

¹⁵ Code civil (Codi Civil francès), art. 515-14: "*Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat.*"

¹⁶ Codi Civil portuguès (introduït el 2017), art. 201.º-B: "*Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat i objecte de protecció jurídica.*"

¹⁷ Nouveau Code civil (Codi Civil belga, reforma de 2020), art. 3.38: "*Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat. No són coses.*"

¹⁸ Art. 13 TFUE (citat anteriorment), no crea drets subjectius animals, imposa un estàndard europeu de benestar animal considerant-los éssers sensibles.

¹⁹ Art. 45 CE (BOE núm. 311, 29 de desembre de 1978): 1. *Todos tienen el derecho a disfrutar de un medio ambiente adecuado para el desarrollo de la persona, así como el deber de conservarlo.* 2. *Los poderes públicos velarán por la utilización racional de todos los recursos naturales...*

medi ambient adequat i al deure dels poders públics de protegir els recursos naturals, especialment pel que fa als animals salvatges i al seu entorn natural.

Dins l'ordenament espanyol, a banda de la Constitució, un primer precedent normatiu especialment rellevant es troba en el Codi Civil de Catalunya. L'article 511-1.3, introduït en el text original de la Llei 5/2006, de 10 de maig, dels drets reals, estableix que "*els animals, que no es consideren coses, estan sota la protecció especial de les lleis*" i que només se'ls apliquen les regles dels bens en allò que permet la seva naturalesa. Aquesta norma, vigent des de l'1 de juliol de 2006, constitueix un punt de referència dins l'ordenament espanyol, perquè diferencia expressament els animals de la resta de bens, tot i que sense atribuir-los la condició de subjectes de dret.

En l'àmbit estatal, l'evolució culmina amb la Llei 17/2021, de 15 de desembre, que reforma el Codi Civil, la Llei hipotecària i la Llei d'enjudiciament civil. Aquesta reforma introdueix al Codi Civil el reconeixement dels animals com a "*éssers vius dotats de sensibilitat*" i estableix que les normes sobre els bens només els seran aplicables en la mesura que siguin compatibles amb la seva naturalesa. Com ha assenyalat Giménez-Candela, aquesta reforma no implica l'atribució de drets subjectius als animals, sinó la consolidació d'un règim de protecció jurídica reforçada basat en l'increment dels deures de les persones envers ells²⁰.

Tot plegat comporta a concloure que, l'evolució del tractament jurídic dels animals mostra un desplaçament progressiu des de la seva tradicional consideració patrimonial cap a una protecció més intensa vinculada al reconeixement de la seva sensibilitat. Aquest procés no ha suposat una ruptura amb les categories bàsiques del dret civil, però sí una adaptació gradual del sistema, impulsada sobretot pel dret europeu, pels canvis socials i per les reformes internes més recents.

3. Distinció entre dret subjectiu i dret objectiu

La distinció entre dret objectiu i dret subjectiu constitueix un dels pilars en la teoria general del dret i, a més, resulta indispensable per a determinar amb precisió la posició

²⁰ Giménez-Candela, T. (2019). *Animales en el Código civil español: una reforma interrumpida*, dA .Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies), vol. 10/2. Pàg. 3.

jurídica dels animals en l'ordenament jurídic actual. Mentre que el dret objectiu s'identifica amb el conjunt de normes i preceptes que conformen l'ordenament jurídic²¹, el dret subjectiu es defineix com la facultat o poder que aquest ordenament atorga a un subjecte per a la salvaguarda dels seus propis interessos²².

En l'àmbit de la protecció animal, aquesta dicotomia és especialment complexa. La legislació contemporània ha proliferat en normes que imposen obligacions i prohibicions estrictes respecte al tracte cap als animals, tant en l'àmbit europeu com en l'intern. Tanmateix, cal considerar si aquestes normes generen veritables drets subjectius en favor dels animals, o si, per contra, es limiten a ser mandats de dret objectiu que vinculen el comportament humà. En aquest sentit, una part de la doctrina contemporània, amb autors com Manuel Atienza i Roger Scruton, permet defensar que la protecció jurídica dels animals es pot articular mitjançant deures humans, interessos jurídicament protegits i mecanismes de tutela reforçada, sense que això exigeixi necessàriament reconèixer-los una subjectivitat jurídica plena.

Aquesta distinció resulta rellevant en relació amb el pròxim anàlisi de la Llei 7/2023. La norma utilitza reiteradament l'expressió “drets dels animals”, però articula la seva protecció principalment a través d'obligacions imposades a les persones. En conseqüència, si la seva protecció només és efectiva imposant normes als humans, sembla més adequat situar-nos davant d'un supòsit de dret objectiu protector que no pas davant d'un veritable reconeixement de drets subjectius. Part de la doctrina jurisprudencial, concretament el vot particular formulat a la STC 142/2024²³, recorda que la noció de dret subjectiu no pot desvincular-se de categories com la llibertat, la dignitat, la consciència, la voluntat i la responsabilitat, i sosté igualment que la natura ha de ser objecte de protecció jurídica, però no subjecte de drets, la qual cosa reforça la idea que, en casos com el dels animals, ens trobem més aviat davant d'un sistema de tutela articulat a través de deures humans que no pas davant d'una veritable titularitat de drets subjectius.

²¹ Maluquer de Motes i Bernet, C. J. M. de M. i. (2012). *Dret civil: aspectes bàsics*. Editorial UOC, pàg. 19.

²² Ibidem. Pàg. 185.

²³ Tribunal Constitucional. Sentència 142/2024, 20 de novembre de 2024. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 8583-2022, vot particular. (BOE núm. 311, de 26 de desembre de 2024), pàg. 19.

4. Animal com a objecte de protecció jurídica

Per comprendre adequadament la posició jurídica dels animals, primer hem de situar aquesta qüestió dins l'evolució general dels centres de protecció del dret. Històricament, el dret civil es va construir al voltant de l'ordenació de les relacions patrimonials i de la distribució i explotació jurídica dels béns econòmics²⁴, configurant un sistema orientat principalment a l'organització de la propietat i de les relacions jurídiques entre particulars. Posteriorment, a partir de la segona meitat del segle XX i arran de les conseqüències de les guerres mundials, es produeix una ampliació dels centres de protecció cap als drets fonamentals de les persones, que passen a ocupar una posició central dins l'ordenament jurídic. En l'actualitat, aquesta evolució continua amb la incorporació de noves realitats de l'entorn que també mereixen protecció jurídica, com el medi ambient i els éssers vius no humans.

La protecció dels animals no apareix com una ruptura amb el sistema jurídic, sinó com una extensió progressiva dels interessos tutelats pel dret, vinculada amb més sensibilitat social envers el benestar dels éssers amb els quals l'ésser humà conviu.

En aquest context de transformació dels centres de protecció jurídica, es limita a determinar si els animals mereixen tutela, si no com s'articula jurídicament aquesta tutela. La superació progressiva de la consideració dels animals com a simples coses no comporta necessàriament la seva configuració com a subjectes de dret. Entre totes dues categories, l'ordenament jurídic contemporani ha anat construint, de manera implícita, una posició intermèdia en què l'animal continua inserit dins l'esfera dels objectes jurídics, però sota un règim de protecció reforçada, justificat per la seva naturalesa d'ésser viu dotat de sensibilitat. Aquesta és la lògica, que inspira tant l'article 333 bis del Codi Civil com l'article 511-1.3 del Codi Civil de Catalunya, s'allunyen del tractament clàssic dels animals com a coses sense arribar a atribuir-los personalitat ni una subjectivitat jurídica pròpia. Les reformes recents semblen conduir progressivament a una categoria intermèdia dins l'ordenament jurídic: els animals deixen de ser assimilats plenament a les coses, però tampoc no es configuren com a persones o subjectes en sentit estricte, és a dir, es defineixen negativament.

²⁴ Díez-Picazo, L., & Gullón, A. (1992). *Sistema de Derecho Civil* (Vol. II, 6a edició). Tecnos. Pàg. 29.

Tenint en compte aquesta perspectiva, resulta més correcte afirmar que l'animal és objecte de protecció jurídica abans que no pas subjecte de drets en sentit estricte. El canvi produït per la legislació recent no consisteix a reconèixer els animals la mateixa posició jurídica que a les persones, sinó a limitar el poder de disposició humana sobre ells i a imposar deures específics de respecte, cura i benestar²⁵. Idea que resulta coherent amb l'evolució del dret europeu, precisament amb l'article 13 del TFUE, que obliga la UE i els estats membres a tenir plenament en compte les exigències en matèria de benestar animal com a éssers sensibles, però no els reconeix, per això, la condició de subjectes de dret. El mateix succeeix en altres ordenaments europeus (mencionats a l'apartat 2 del primer capítol) que han introduït fórmules com “els animals no són coses” o els han qualificat d'éssers sensibles, normes que reforcen la seva tutela i alteren el règim dels bens, però no arriben a situar-los en el pla jurídic de la persona.

Consegüentment, la protecció jurídica dels animals funciona principalment a través de mandats dirigits a les persones. És a dir, l'ordenament no articula una facultat exercitable per l'animal, sinó un conjunt de límits, prohibicions i obligacions que condicionen la conducta humana. Això explica que la tutela dels animals es manifesti, sobretot, en el dret administratiu, en el dret penal i en determinades reformes del dret civil, sense que sigui necessari reconèixer-los capacitat jurídica o un sistema propi de representació. Des d'aquest punt de vista, la protecció es construeix de manera indirecta protegint l'animal, però a través del comportament degut dels humans i dels poders públics. Tal configuració permet entendre millor per què la reforma civil de 2021 i la legislació posterior no suposen una ruptura completa amb l'estructura tradicional del dret civil. En aquest cas, els animals deixen de ser assimilats plenament a les coses, però continuen sent susceptibles de titularitat, transmissió i relacions patrimonials, encara que sotmesos a límits derivats del seu benestar i de la seva protecció legal. Més que una substitució de la categoria “cosa” per la de “persona”, el que es produeix és una reelaboració del règim jurídic dels animals dins el mateix sistema patrimonial.

Aquesta solució permet a l'ordenament imposar prohibicions de maltractament, deures de cura, límits a l'explotació o regles específiques en matèria de família i responsabilitat sense necessitat d'atribuir als animals una subjectivitat jurídica plena. En aquest sentit, el

²⁵ Concepte de “benestar animal” segons l'Organització Mundial de Sanitat Animal: “*és l'estat físic i mental d'un animal en relació amb les condicions en les què viu i mor*”.

debat suscitat arran del reconeixement de personalitat jurídica del Mar Menor, validat per la STC 142/2024²⁶ posa de manifest que la protecció jurídica d'una realitat no exigeix necessàriament la seva configuració com a subjecte de drets, tal com defensa el vot particular en assenyalar que la natura ha de ser objecte de protecció jurídica, sense haver de ser subjecte de drets. Una idea que resulta especialment rellevant per a l'elaboració d'aquest treball, perquè ajuda a entendre que la qüestió central no és si els animals, o en aquest cas, la natura, mereixen protecció, fet indiscutible, sinó com es construeix jurídicament aquesta protecció i fins a quin punt el llenguatge emprat per la llei s'ajusta a la realitat del seu estatut normatiu.

²⁶ Llei 19/2022, de 30 de setembre, de reconeixement de personalitat jurídica a la llacuna del Mar Menor i la seva conca. (BOE núm. 236, 1 d'octubre de 2022).
Tribunal Constitucional. Sentència 142/2024, de 20 de novembre de 2024. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 8583-2022. (BOE núm. 311, de 26 de desembre de 2024).

SEGON CAPÍTOL: ANÀLISI DE LA LLEI 7/2023

1. Objectiu i finalitat de la llei

La Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals, constitueix la primera norma estatal de caràcter general que pretén establir un marc jurídic bàsic comú per a la protecció dels animals dins el seu àmbit d'aplicació en tot el territori espanyol. Una aproximació inicial a la norma exigeix centrar-se en el seu objectiu i finalitat, tal com resulten del preàmbul, de l'article 1 i de l'article 2.

Des d'un punt de vista material, la finalitat de la llei respon a una realitat social evident: la transformació del paper d'alguns animals, especialment dels animals de companyia, en l'entorn familiar i domèstic. La convivència estreta entre humans i animals en l'àmbit domèstic, afectiu i familiar ha incrementat la sensibilitat social envers el seu benestar i ha impulsat la demanda d'un marc jurídic més complet que garanteixi la seva protecció davant el maltractament, l'abandonament o la negligència. El preàmbul de la norma vincula explícitament aquesta evolució amb la necessitat de responsabilitat de les administracions públiques de promoure una relació respectuosa amb els animals i amb el desenvolupament d'una societat més conscient dels seus deures envers els éssers amb els quals conviu.

En aquest mateix sentit, l'article 1 afirma que l'objecte de la norma és *“establir el règim jurídic bàsic en tot el territori espanyol per a la protecció, la garantia dels drets i el benestar dels animals de companyia i silvestres en captivitat”*. D'acord amb aquesta delimitació de l'objecte de la llei, queda clar que no és neutra ni orientada al conjunt dels animals existents. El legislador opta per protegir principalment aquells animals que mantenen una relació directa amb l'ésser humà, especialment en l'àmbit domèstic o de convivència. Això posa de manifest una limitació rellevant de la norma: la seva protecció no s'estén de manera general a tots els animals? Sembla un punt a tenir en compte, especialment si el fonament d'aquesta es basa en seva condició d'éssers sintents. Aquest fet permet interpretar que la finalitat de la llei no és la protecció abstracta dels animals en si mateixos, com la regulació de la relació entre les persones i aquells animals que formen part del seu entorn més proper.

D'altra banda, l'article 2 afegeix que la finalitat de la llei és *“definir el marc normatiu que permeti assolir la màxima protecció dels drets i el benestar dels animals, inclosos en el seu àmbit d'aplicació”*. La norma s'inscriu, així, dins una política pública orientada no només a la protecció directa dels animals, sinó també a la regulació de la conducta humana envers ells.

Aquesta orientació posa de manifest que la llei no es limita a establir prohibicions puntuals, sinó que pretén configurar un sistema integral de protecció que inclou mesures preventives, educatives i sancionadores. Entre els objectius expressos hi ha la promoció de la convivència responsable, el control de la reproducció, la identificació dels animals, la regulació dels centres de cria i comerç, i la implicació de les administracions públiques en la vigilància i el control del compliment de la norma. Tot plegat evidencia una voluntat legislativa d'unificar criteris i de superar, almenys parcialment, la dispersió normativa existent fins aleshores, derivada de la competència autonòmica en matèria de protecció animal.

Des d'aquesta perspectiva, la Llei 7/2023 pot interpretar-se com un instrument de política legislativa orientat a reforçar la tutela dels animals que mantenen una relació directa amb l'ésser humà i a establir un estàndard mínim de protecció a escala estatal respecte d'aquests. Aquesta finalitat és coherent amb el reconeixement creixent, en l'àmbit europeu²⁷ i internacional²⁸, de la necessitat d'evitar el patiment animal i de fonamentar formes de convivència més respectuoses amb el seu benestar.

En conseqüència, una primera valoració de l'objectiu i la finalitat de la norma ha de ser necessàriament positiva. La llei respon a una demanda social real i expressa una evolució en els valors col·lectius, en què el tracte respectuós envers els animals es considera un indicador de civilització i de responsabilitat social. La protecció dels animals que formen part de l'entorn domèstic i afectiu de moltes persones es presenta així com una exigència coherent amb el desenvolupament d'una societat avançada.

²⁷ Comissió Europea (2023). Actituds dels Europeus envers els animals (Attitudes of Europeans towards animal welfare, Eurobarometer): *“L'Eurobaròmetre de 2023 indica que més del 80% dels ciutadans europeus considera que el benestar dels animals de granja hauria d'estar millor protegit. I més del 70% considera que el benestar dels animals de companyia hauria d'estar millor protegit.”*

²⁸ Organització Mundial de Sanitat Animal (2025). *Informe de l'estat de la sanitat animal en el món 2025: una visió global inaugural sobre la sanitat animal en un món canviant*. OMSA.

Ara bé, aquesta valoració favorable de la finalitat no impedeix que, en una anàlisi posterior més detallada, puguin sorgir qüestions relatives a la tècnica legislativa, a l'ús dels conceptes jurídics o a la coherència interna de la norma. En particular, es planteja si aquesta protecció respon exclusivament a la consideració de l'animal com a ésser que mereix tutela per si mateix, o si, en certa manera, es vincula també al benestar emocional i als interessos de les persones que conviuen amb aquests animals. En aquest mateix sentit, la llei podria interpretar-se no només com una norma de protecció animal, sinó també com un instrument orientat a regular la relació afectiva entre humans i animals dins l'entorn social.

Aquestes qüestions, però, excedeixen l'objecte del present apartat i seran abordades en els punts següents, dedicats a l'anàlisi de la terminologia, a les possibles contradiccions internes i al tractament diferenciat de les diverses categories d'animals.

2. Anàlisi de la terminologia

Un cop examinats l'objecte i la finalitat de la Llei 7/2023, resulta imprescindible analitzar amb deteniment la terminologia emprada pel legislador. En el dret, les paraules no són neutres, sinó que defineixen i delimiten conceptes jurídics precisos i condicionen la interpretació de la norma. Si centrem l'atenció en el cas concret, és evident que la llei recorre de manera reiterada a un vocabulari amb una marcada càrrega valorativa i, en alguns casos, tradicionalment vinculat a l'àmbit dels drets de la persona, fet que suscita interrogants sobre l'adequació tècnica d'aquest llenguatge.

Aquesta qüestió adquireix una rellevància especial si es té en compte el criteri interpretatiu establert a l'article 3.1 del Codi Civil espanyol, segons el qual les normes s'han d'interpretar segons el sentit propi de les seves paraules²⁹. Precisament per això, l'ús de termes tradicionalment vinculats a la persona no pot considerar-se jurídicament neutre ni merament retòric, especialment quan incorpora termes tradicionalment vinculats a la persona.

²⁹ Article 3.1 del Codi Civil Espanyol: *“Las normas se interpretarán según el sentido propio de sus palabras...”*

Cal tenir present que una norma jurídica destinada a regular situacions concretes i produir conseqüències jurídiques exigeix un grau elevat de precisió tècnica. A diferència del llenguatge col·loquial o social, la terminologia jurídica no és neutra ni merament expressiva, sinó que delimita categories, drets, obligacions i institucions concretes dins l'ordenament. Per aquest motiu, l'ús de determinades expressions pròpies del llenguatge quotidià o tradicionalment vinculades a la persona pot generar problemes interpretatius quan no es correspon plenament amb la realitat jurídica que la norma articula.

En aquest context, resulta necessari examinar de manera específica alguns dels conceptes clau emprats pel legislador. L'anàlisi terminològica se centrarà, per tant, en aquelles expressions que apareixen de manera recurrent al text legal i que presenten una especial rellevància jurídica o conceptual, com ara la referència als “drets dels animals”, la noció de “dignitat”, les exigències de “respecte” i “bon tracte”, o l'ús d'altres termes com “adopció”. Aquest examen dels conceptes anteriors permetrà valorar amb més precisió el sentit i la coherència del llenguatge utilitzat per la llei.

2.1. Expressió “drets dels animals”

El terme més significatiu d'aquest apartat és l'expressió “drets dels animals”, fet servir en el mateix títol de la norma i 16 vegades al llarg del redactat. El precepte queda definit explícitament a l'article 1.2:

2. S'entén per drets dels animals el seu dret al bon tracte, respecte i protecció, inherents i derivats de la seva naturalesa d'éssers sintents, i amb les obligacions que l'ordenament jurídic imposa a les persones, en particular a les que hi mantenen contacte o relació.

La referència als “drets dels animals” no és puntual dins la Llei 7/2023, sinó que és recurrent al llarg del text. Aquesta reiteració reforça la voluntat del legislador d'utilitzar un llenguatge pròxim a la idea de titularitat de drets, malgrat que la protecció jurídica efectiva continua articulant-se principalment a través de deures imposats a les persones.

Des del punt de vista terminològic, aquest precepte (apartat 1.2) utilitza el concepte de “dret” en un sentit que no queda clarament delimitat. La norma no especifica si es refereix

al Dret en sentit objectiu, és a dir, al conjunt de normes que regulen la protecció dels animals, o als drets en sentit subjectiu, com si els animals fossin titulars d'autèntiques facultats jurídiques. Aquesta distinció no és merament terminològica, sinó estructural dins del sistema jurídic.

El mateix article 1.2 mostra aquesta ambigüitat pel fet que parla tant dels “drets dels animals” com els connecta immediatament amb “les obligacions que l'ordenament jurídic imposa a les persones”. Aquesta afirmació suggereix que la protecció es construeix realment mitjançant deures humans, però s'expressa amb el llenguatge dels drets. Des d'aquesta perspectiva, la llei sembla utilitzar una formulació intensament expressiva o simbòlica, però jurídicament problemàtica, perquè no acaba de precisar si està parlant d'un règim de protecció normativa o d'una veritable titularitat subjectiva.

2.2. “Éssers sintents” i “éssers vius dotats de sensibilitat”

Un altre dels conceptes centrals de la norma és la caracterització dels animals com a “éssers sintents” i com a “éssers vius dotats de sensibilitat”. L'article 1.2 vincula els anomenats “drets dels animals” a la seva naturalesa “d'éssers sintents”, mentre que el preàmbul i altres preceptes insisteixen en aquesta nova forma de referir-se als animals.

Aquest canvi terminològic és rellevant perquè s'allunya de la tradicional consideració dels animals com a simples coses o bens i intenta plasmar la idea, àmpliament acceptada, que són éssers capaços de sentir dolor, patiment o benestar. Ara bé, des del punt de vista del llenguatge jurídic, convé tenir en compte que aquesta qualificació, tot i ser expressiva i coherent amb l'evolució recent del dret animal, no determina per si sola quina és exactament la seva posició dins l'ordenament. És a dir, descriure l'animal com a ésser sintent és jurídicament significatiu, però no resol automàticament si és objecte de protecció o subjecte de drets.

Això fa que la terminologia sigui especialment sensible: el pas de “cosa” a “ésser sintent” representa una evolució indiscutible en la manera de fer referència als animals, però també exigeix una especial precisió per no confondre la seva protecció reforçada amb la seva possible personalització jurídica.

2.3. Referència a la “dignitat”, al “respecte” i al “bon tracte”

El preàmbul de la norma afirma que:

“L'objectiu principal d'aquesta Llei és ... regular el reconeixement i la protecció de la dignitat dels animals per part de la societat.”

De la mateixa manera que l'article 1.2 inclou entre els anomenats “drets dels animals”, el “respecte”, el “bon tracte” i la “protecció”.

Aquestes mencions són especialment rellevants perquè introdueixen una forta càrrega valorativa i extrajudicial dins la norma. Concretament, el concepte de “dignitat” té una gran rellevància, ja que l'ordenament espanyol tradicionalment l'associa a la persona humana. La llei, en aquest sentit, no defineix què cal entendre per “dignitat” dels animals ni precisa quines conseqüències jurídiques concretes se'n deriven d'aquesta expressió. Per això, la utilització d'aquest terme en el context dificulta la delimitació del seu abast normatiu i deixar en mans de la interpretació administrativa o judicial la concreció del seu significat.

Una observació similar mereixen els termes “respecte” i “bon tracte”, expressions que pertanyen més aviat al llenguatge ètic o moral que al vocabulari jurídic tradicional. Tot i que aquestes nocions poden servir com a criteris orientadors, la seva concreció jurídica requereix un desenvolupament normatiu posterior que la llei no sempre proporciona de manera explícita. Més que definir categories jurídiques tancades, funcionen com a principis inspiradors o criteris orientadors de la conducta humana envers els animals.

2.4. Terme “adopció”

Un altre element terminològic destacable és l'ús constant (per ser precisos, 38 vegades utilitzat) del terme “adopció”. L'article 2.b) estableix entre les finalitats de la llei “impulsar l'adopció i l'acolliment”. D'altra banda, l'article 3.kk) defineix “l'adopció dels animals” com: *“la transmissió de la titularitat d'animals abandonats, desemparats o decomissats, efectuada per un centre de protecció animal o una entitat de protecció*

animal a favor d'un tercer, formalitzada com a tal a través del contracte corresponent, en els termes que disposa la Llei.”

Des d'un punt de vista jurídic, el terme “adopció”, pertany originàriament al dret de família i es refereix a una institució destinada a crear un vincle jurídic de filiació entre les persones³⁰. La utilització d'aquest terme en l'àmbit dels animals, respon a la voluntat de reforçar el component afectiu, no mercantil, de la incorporació d'aquests a una llar. Tanmateix, es tracta d'un desplaçament terminològic des d'un àmbit jurídic propi de la persona cap a un altre de naturalesa diferent, i per això, no és neutre.

La mateixa definició legal del terme mostra una tensió conceptual, ja que es parla “d'adopció” al mateix temps que aquesta es conceptualitza com a transmissió de titularitat formalitzada mitjançant contracte. La coexistència del llenguatge afectiu i alhora patrimonial és rellevant, perquè mostra la dificultat del legislador per trobar categories pròpies per la regulació dels animals sense recórrer o bé al vocabulari de la persona o dels bens. En aquest cas, el terme “adopció” pot entendre's com un eufemisme jurídic: substitueix una realitat de transmissió o adquisició de titularitat per una expressió amb una forta càrrega afectiva i pròpia del dret de família.

Per tant, l'ús d'aquest terme resulta especialment significatiu des d'un punt de vista tècnic. En el dret civil, l'adopció constitueix una institució jurídica pròpia del dret de família, vinculada a la filiació i a la persona. La seva utilització en relació amb els animals respon principalment a una finalitat social, però no a una equivalència jurídica real. Per això, es pot qüestionar si una norma jurídica hauria d'emprar terminologia pròpia del llenguatge col·loquial o afectiu quan existeixen altres fórmules més precises des d'un punt de vista tècnic per fer referència al mateix concepte.

2.5. “Persona titular”, “persona responsable” i “titularitat”

Al text també hi apareixen altres conceptes com “persona titular” (article 3.dd), “persona responsable” (article 3.bb), o “titularitat” (article 3.kk) que pertanyen al vocabulari patrimonial i d'obligacions clàssic.

³⁰ Definició del terme adopció segons l'enciclopèdia catalana: “*Institució jurídica, normalment de base contractual, que consisteix a prendre com a fill el que no ho és per generació...*”

Des del punt de vista de la terminologia, això és rellevant perquè la norma no abandona del tot el llenguatge de la titularitat dominical, sinó que el combina amb altres expressions d'aparença més personalitzadora. També hi apareixen termes com “responsable”, “transmissió” o “contracte”, tots d'ells inserits dins la lògica jurídica patrimonial, fet que destaca que la terminologia de la llei no és homogènia, sinó híbrida.

En conjunt, la Llei 7/2023 recorre a una terminologia que combina llenguatge jurídic tradicional amb expressions d'elevada càrrega valorativa, simbòlica i, en alguns casos, pròpies de l'àmbit dels drets de la persona. Aquesta opció legislativa pot respondre a la voluntat d'adaptar al dret la sensibilitat social creixent envers els animals. Tanmateix, exigeix una lectura especialment precisa, ja que l'ús de la terminologia en una norma resulta rellevant quan el seu objectiu és establir un règim jurídic bàsic d'abast estatal.

Seguint en la mateixa línia, l'anàlisi exposada de la terminologia mostra que la llei no només regula conductes, sinó que també construeix una determinada manera de parlar dels animals jurídicament. És per aquest motiu que la construcció terminològica utilitzada fa necessari examinar posteriorment la coherència interna del text i els efectes que aquesta opció lingüística pot tenir en la seva interpretació.

3. Contradiccions internes de la llei

L'anterior anàlisi de la terminologia emprada per la Llei 7/2023 posa de manifest certes dificultats conceptuals que no es limiten al pla lingüístic, sinó que es remarquen també a l'estructura interna de la norma. Una lectura sistemàtica dels seus preceptes permet identificar diverses contradiccions que afecten la coherència del seu plantejament jurídic.

Cal remarcar que aquestes contradiccions no qüestionen la finalitat protectora de la llei, que com ja s'ha indicat, respon a una evolució social legítima, sinó la manera com aquesta finalitat es tradueix en termes jurídics. El que es posa en relleu és, més aviat, la col·lisió entre la voluntat de superar la consideració dels animals com a coses i la persistència de categories pròpies del dret patrimonial.

3.1. Contradiccions entre la proclamació de “drets” i protecció mitjançant deures humans

Una primera contradicció es manifesta en l'ús de l'expressió “drets dels animals” de l'article 1.2. Aquest precepte els defineix com el “dret al bon tracte, respecte i protecció”, vinculant-los directament a la naturalesa dels animals com a éssers sintents, però connectats immediatament amb les “obligacions que l'ordenament jurídic imposa a les persones”.

D'una banda, la llei sembla reconèixer als animals una posició pròpia pròxima a la titularitat de drets, d'altra banda, la seva protecció es construeix exclusivament a través de deures imposats a les persones. Per tant, aquesta formulació posa de manifest una certa ambigüitat conceptual des d'un punt de vista jurídic.

La dualitat de conceptes resulta problemàtica perquè el reconeixement de drets subjectius pressuposa l'existència d'un subjecte capaç de ser titular i exercir-los, o almenys de comptar amb un sistema clar de representació, com és el cas de menors o de persones amb discapacitat. En el cas dels animals, aquesta estructura no existeix, de manera que no es tracta de drets subjectius en sentit estricte, sinó d'un règim de protecció construït sobre deures imposats als humans.

D'aquesta manera es produeix una dissociació entre el llenguatge utilitzat, propi dels drets, i l'estructura normativa, basada en deures. Aquesta tensió destaca que la protecció dels animals en el dret civil contemporani no implica necessàriament l'atribució de drets subjectius, sinó l'establiment de límits i obligacions en l'actuació humana. Mateixa idea que es reflecteix en la jurisprudència constitucional recent, insistent amb què la protecció jurídica no implica necessàriament el reconeixement de drets subjectius³¹.

3.2. Contradiccions entre la descosificació dels animals i la seva patrimonialització

³¹ Tribunal Constitucional. Sentència 142/2024, de 20 de novembre de 2024. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 8583-2022. (BOE núm. 311, de 26 de desembre de 2024).

La segona contradicció es deriva del contrast entre la insistent voluntat de separar els animals de la categoria de coses i la mateixa consideració d'aquests com a objectes de relacions patrimonials.

La llei s'inscriu en una línia que pretén superar la concepció tradicional dels animals com a bens, així com d'una manera semblant també ho fa la reforma del Codi Civil sobre la base de la Llei 17/2021, que els defineix com a “éssers vius dotats de sensibilitat”³².

Tanmateix, la pròpia Llei 7/2023 incorpora múltiples referències a conceptes com la “titularitat”, la “transmissió” o el “contracte” de l'article 3, i regula supòsits en què els animals són objecte de compravenda o cessió. De la mateixa manera que l'anomenada “adopció” es defineix legalment com una transmissió de titularitat formalitzada contractualment.

Aquesta coexistència de conceptes en el redactat de la llei evidencia que, malgrat el canvi terminològic, els animals continuen operant dins la lògica del dret patrimonial. La llei no elimina la seva dimensió patrimonial, sinó que la limita i la condiciona. Per tant, la contradicció rau en el xoc entre el llenguatge que pretén desvincular-los de la categoria de cosa i una realitat jurídica que manté, en gran manera, aquesta mateixa estructura.

3.3. Contradiccions entre el llenguatge personalitzador i absència de subjectivitat jurídica

Una tercera observació implica centrar-nos en l'ús de conceptes propis de la persona, com “dignitat”, “respecte” o “adopció”, sense que aquest fet es tradueixi a un veritable reconeixement de la subjectivitat jurídica.

Aquests termes tenen una forta càrrega conceptual en el dret, especialment en relació amb la persona, i el seu ús en el redactat de la norma no hauria de passar desapercebut. La seva extensió als animals s'ha d'interpretar com la voluntat de reforçar la seva protecció, però també genera ambigüïtat respecte de la seva posició jurídica. Encara que la llei utilitza uns termes concrets que podrien suggerir una aproximació a la idea de l'animal com a

³² Reial Decret, de 24 de juliol de 1889, per el que es publica el Codi Civil (BOE núm. 206, de 25 de juliol de 1889). Art. 333 bis: “*Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat.*”

subjecte de dret, en cap moment s'estableix de manera expressa aquesta condició ni es desenvolupen les conseqüències jurídiques que se'n derivarien.

Així doncs, es produeix una certa desconexió entre el llenguatge emprat i les categories jurídiques efectivament aplicables. Els animals no són configurats com a subjectes de dret, però tampoc es mantenen plenament dins la categoria de coses, fet que contribueix a encaixar-los a una categoria intermèdia que no és clarament definida.

Tot plegat ens porta a concloure que, les contradiccions analitzades de la Llei 7/2023 presenten un cert aïllament intern entre la seva finalitat protectora i els instruments jurídics utilitzats per assolir-la. La norma oscil·la entre dos models: un de clàssic, basat en la protecció dels animals mitjançant deures imposats a les persones i, un altre, que utilitza un llenguatge pròxim al reconeixement de drets als animals. Aquesta dualitat no impedeix l'aplicació de la llei, però sí que genera dificultats interpretatives i manca de precisió conceptual.

La llei, més que trencar amb el sistema jurídic tradicional, reflecteix un intent d'adaptació progressiva a una nova sensibilitat social, utilitzant categories i termes que no sempre encaixen plenament dins de l'estructura clàssica del dret civil.

4. Discriminació entre categories d'animals

Aquest punt se centra en un dels aspectes més problemàtics de la Llei 7/2023: l'àmbit d'aplicació, concretament la delimitació dels animals que queden efectivament protegits per la norma i els que en queden exclosos.

Des d'una primera ullada al títol, la llei sembla construir un règim general de protecció dels animals, en general, però quan es llegeix detalladament, els seus preceptes revelen l'existència d'un tractament clarament diferenciat entre diverses categories d'animals. Tal com s'ha analitzat, l'article 1.1 de la norma delimita l'establiment d'aquest règim jurídic als animals de companyia i silvestres en captivitat. Aquest és un element especialment destacable si, des d'un principi, es té en compte que la mateixa llei justifica la seva

intervenció en la naturalesa dels animals com a “éssers sintents”³³. Aquest terme constitueix el fonament material de protecció jurídica que la norma pretén establir. Tanmateix, aquest criteri no s’aplica de manera uniforme dins el mateix text legal.

Aquesta falta d’uniformitat genera situacions difícils d’explicar des d’un punt de vista jurídic. Per exemple, resulta discutible determinar fins a quin punt determinats animals queden efectivament inclosos dins l’àmbit protector de la norma segons el context en què es troben. Un ocell mantingut dins l’àmbit domèstic podria quedar protegit per la legislació, mentre que el mateix animal en llibertat quedaria fora del seu àmbit d’aplicació. Situacions similars poden plantejar-se respecte d’animals que desenvolupen funcions diverses o que es troben en una posició intermèdia entre l’àmbit domèstic i el silvestre. Fet que posa de manifest la dificultat interpretativa derivada d’una delimitació normativa que no sempre respon a criteris jurídics plenament clars i homogenis.

Si fem un anàlisi detallada de l’article 1.3 de la Llei 7/2023, s’observa que queden exclosos del seu àmbit d’aplicació determinats animals, com ara els animals utilitzats en espectacles taurins, els animals de producció, els animals utilitzats en experimentació científica, els animals silvestres en llibertat o aquells que participen en activitats específiques com la caça o determinades funcions professionals.

Aquesta clara delimitació normativa posa de manifest que la llei no estableix un règim universal de protecció animal, sinó que concentra la seva eficàcia principal en aquells animals que mantenen una relació directa amb l’ésser humà, especialment els de companyia. Per tant, es formula un sistema en què la protecció no es deriva de la naturalesa de l’animal i la seva capacitat de “sentir” com de la seva posició dins de l’entorn humà. La llei el que fa és introduir una diferenciació implícita entre categories d’animals que, tot i no està formulada expressament, es tradueix en un nivell de protecció desigual. Mentre que els animals de companyia són objecte de règim jurídic detallat i reforçat, altres animals, malgrat compartir la mateixa condició “d’éssers sintents”, queden exclosos d’aquest sistema de protecció. Com si hi hagués animals de primera categoria, que mereixen ser altament protegits, i de segona categoria, els quals queden en segon pla.

³³ Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals (BOE núm. 75, de 29 de març de 2023). Art. 1.2: “*S’entén per drets dels animals el seu dret al bon tracte, respecte i protecció, inherents i derivats de la seva naturalesa d’éssers sintents...*”

Aquesta situació mereix plantejar una qüestió de coherència interna de la llei. Si el fonament de la protecció animal és la capacitat de sentir³⁴, entesa com la possibilitat de patir dolor o experimentar benestar, resulta jurídicament difícil de justificar per què aquest criteri no s'aplica de manera homogènia a tots els animals. En altres paraules, la llei adopta un criteri material, que és la sentència de l'animal, però l'aplica de manera selectiva en funció d'altres factors, vinculats principalment a l'ús o funció que l'animal desenvolupa en relació amb l'ésser humà. Conseqüentment, el model de protecció que construeix la llei no es basa en l'animal en si mateix, sinó en la relació que l'animal en qüestió manté amb la persona. La seva intensitat protectora dependrà, així, del context en què es troba inserit, més que en les seves característiques pròpies. Aquest fet es pot observar clarament en el cas d'un mateix animal, com el gos, que pot quedar sotmès a règims jurídics diferents en funció del seu rol. Per exemple, un gos, si compleix el rol de ser un animal de companyia en l'àmbit domèstic, considerat pràcticament un membre de la família, la Llei 7/2023 li conferirà una protecció més elevada, que a un gos que compleixi funcions de gos pastor. Aquesta problemàtica es fa encara més evident en supòsits en què un mateix animal pot desenvolupar funcions diferents. Continuant amb l'exemple anterior, un gos pot ser considerat animal de companyia en l'àmbit domèstic, però també pot exercir funcions de treball, com en el cas dels gossos pastors o els gossos policials. Com es determina el règim jurídic aplicable si el gos desenvolupa les dues funcions? I un gos pigall, és de companyia o són gossos treballadors, en quina categoria l'encabim? En aquests supòsits, s'evidencia la manca d'un criteri clar i uniforme en la delimitació de la protecció.

Aquesta última idea, posa de manifest una de les conseqüències més significatives del sistema que estableix la llei: la possibilitat de situacions en què un mateix animal pugui ser objecte de protecció o quedar-ne exclòs en funció de l'activitat a què està destinat. Aquest fet evidencia la dificultat d'articular un criteri uniforme de protecció i reforça la idea que la norma respon més a una opció de política legislativa que no pas a un model jurídic plenament coherent.

³⁴ Birch, J., Burn, C., Schnell, A., Browning, H., & Crump, A. (2021). Review of the evidence of sentience in cephalopod molluscs and decapod crustaceans. LSE Consulting. The London School of Economics and Political Science, pàg. 17: "*Sentience is the capacity to have feelings, such as pain or pleasure.*"

Des d'un punt de vista crític, aquesta diferenciació constitueix l'expressió d'un sistema jeràrquic de protecció animal, en què es poden identificar, de manera implícita, animals amb un nivell de tutela més elevat, com els animals de companyia, i altres amb una protecció més limitada. Aquesta classificació no es fonamenta en diferències substancials entre els animals, sinó en la seva consideració, utilitat, funció o proximitat respecte de l'ésser humà. Precisament per això, es pot plantejar si la denominació mateixa de la norma respon realment al seu contingut material, atès que la Llei 7/2023 no articula una protecció general dels animals, sinó una protecció especialment intensa d'aquells que s'insereixen dins l'entorn de convivència humana.

Tot i que la finalitat de la norma és indiscutible, el seu abans material planteja interrogants sobre la seva coherència interna i la justificació del tractament desigual entre categories d'animals. Això permet qüestionar si la norma hauria guanyat precisió si hagués delimitat de manera més clara el seu objecte, fent explícit que la protecció que articula se centra, sobretot, en determinats animals vinculats a l'esfera humana, qüestió que esdevé significativa en una norma que fonamenta, precisament, la idea de la sensibilitat dels animals com a criteri central de protecció.

En definitiva, el sistema de protecció que estableix la llei es construeix principalment en funció de la relació que l'animal manté amb l'ésser humà que no pas exclusivament sobre la base de les seves característiques pròpies. Això permet plantejar si la norma respon principalment a la voluntat de protegir l'animal en si mateix o, en part, a la necessitat de protegir els valors, interessos i sensibilitats de la societat humana contemporània.

TERCER CAPÍTOL: ÀMBIT CONCRET D'APLICACIÓ I COMPARATIVA

1. Protecció administrativa i penal

Una vegada vistos el pla conceptual i el pla terminològic, examinem com aquesta protecció es concreta en els diferents sectors de l'ordenament jurídic. S'observa que el dret penal i el dret administratiu constitueixen els principals instruments a través dels quals es garanteix, de manera efectiva, el benestar animal en la realitat actual.

En primer lloc, des del punt de vista del dret penal, la protecció dels animals es manifesta a través de la tipificació de conductes que atempten contra la seva vida o integritat. Fins a la reforma penal de 2023, la protecció penal dels animals se situava principalment en els articles 337 i 337 bis del Codi Penal. La Llei orgànica de 3/2023, de 28 de març, va substituir aquesta regulació i va introduir l'actual Títol XVI bis, relatiu als delictes contra els animals, integrat pels articles 340 bis i següents. Per tant, en la regulació vigent, la tutela penal del benestar animal s'articula a través d'aquests nous preceptes, que reformulen i amplien la protecció anterior.

La inclusió d'aquestes conductes dins del dret penal respon a la consideració que ens trobem davant de la protecció d'un bé jurídic rellevant. El dret penal, com a instrument d'última ràtio, només intervé quan es tracta de protegir interessos especialment importants per a la societat³⁵. En aquest sentit, la tipificació del maltractament com a delicte evidencia que el legislador considera el benestar animal com un interès digne de protecció reforçada. Una protecció que es caracteritza per estar sotmesa als principis de legalitat i tipicitat propis del dret penal. El que implica que només poden ser sancionades aquelles conductes que es troben expressament previstes a la llei, amb una descripció precisa dels elements del tipus penal. En conseqüència, la protecció dels animals en aquest àmbit no es construeix sobre conceptes genèrics o indeterminats, sinó sobre conductes

³⁵ Muñoz Conde, F. (2019). *Derecho penal. Parte general*. Tirant lo Blanch. Pàg. 76.

concretes definides pel legislador, com ara el maltractament amb resultat de lesions³⁶, la mort de l'animal³⁷ o l'abandonament en determinades condicions³⁸.

El dret penal no és ni el principal ni l'únic instrument de protecció dels animals. La seva intervenció és subsidiària i limitada als supòsits més greus. És en l'àmbit administratiu, com ja s'ha apuntat, on es desenvolupa un sistema més ampli i preventiu de tutela del benestar animal.

La mateixa Llei 7/2023 estableix un conjunt de normes orientades a regular la convivència amb els animals, a prevenir situacions de maltractament i a garantir unes condicions mínimes de benestar. Aquesta normativa inclou obligacions relatives a la identificació, la cura, la tinença responsable, així com un sistema d'infraccions i sancions administratives davant el seu incompliment. En contraposició al dret penal, el dret administratiu permet actuar de manera anticipada, abans que es produeixin danys greus, i configura un model de protecció basat en la prevenció i el control. La protecció dels animals, en aquest àmbit, es construeix a través de deures imposats a les persones, reforçant la idea que el benestar animal es garanteix a través de la regulació del comportament humà.

A més de la normativa en qüestió, l'ordenament incorpora altres regulacions específiques per a determinats supòsits. Un exemple rellevant és la normativa sobre animals potencialment perillosos³⁹, que estableix un règim especial de tinença, amb exigències com la llicència administrativa⁴⁰, la inscripció en registres o l'adopció de mesures de seguretat⁴¹.

³⁶ Llei orgànica 3/2023, de 28 de març, de modificació de la Llei Orgànica 10/1995, del Codi Penal, en matèria de maltractament animal. Art. 340 bis 1: “S'ha de castigar amb la pena de presó de tres a divuit mesos... el qui... causi a un animal domèstic, amansit, domesticat o que visqui temporalment o permanentment sota el control humà una lesió que requereixi tractament veterinari per restablir-ne la salut.”

³⁷ *Ibidem*. Art. 340 bis apartat 3: “Quan, en ocasió dels fets que preveu l'apartat primer d'aquest article, es causi la mort d'un animal... s'ha d'imposar la pena de presó de dotze a vint-i-quatre mesos...”

³⁸ *Ibidem*. Art. 340 ter: “El qui abandoni un animal vertebrat... ha de ser castigat amb una pena de multa d'un a sis mesos...”

³⁹ Reial Decret 287/2002, de 22 de març, per el que es desenvolupa la Llei 50/1999, de 23 de desembre, sobre el règim jurídic de la tinença d'animals potencialment perillosos (BOE núm. 74, de 27 de març de 2002). Art. 3 i art. 8.

⁴⁰ Reial Decret 287/2002, art. 3: “Llicència per a la tinença d'animals potencialment perillosos”

⁴¹ Reial Decret 287/2002, art. 8: “Mesures de seguretat”

Aquest conjunt de normes, tant penals com administratives, posa de manifest que la protecció dels animals en el dret vigent no es basa en el reconeixement de drets subjectius en favor d'aquests, sinó en la imposició d'un sistema de deures, prohibicions i responsabilitats dirigides a les persones. L'ordenament ofereix una protecció efectiva dels animals mitjançant mecanismes diversos i complementaris, que combinen la intervenció penal en els supòsits més greus amb un sistema administratiu de caràcter preventiu, i confirma que la protecció jurídica dels animals es configura com un règim específic dins del dret objectiu, sense necessitat d'atribuir-los la condició de subjectes de dret.

2. Protecció civil i patrimonial

Si en l'àmbit penal i administratiu la protecció dels animals s'articula pràcticament a través de sancions i deures jurídics imposats a les persones, en el dret civil aquesta protecció es projecta sobretot sobre les relacions de convivència, titularitat i responsabilitat patrimonial. És precisament aquí on es fa visible amb més claredat l'evolució recent del seu estatut jurídic: l'animal continua inserit dins l'esfera del dret privat, però no pot ser tractat com un be qualsevol.

Aquest canvi es va consolidar amb la Llei 17/2021, que va introduir l'actual article 333 bis del Codi Civil i va estendre la reforma a altres àmbits civils rellevants, especialment el dret de família. A partir d'aquesta reforma, els animals passen a ser reconeguts com a éssers vius dotats de sensibilitat i les normes sobre els bens només els són aplicables en la mesura que siguin compatibles amb la seva naturalesa i amb les disposicions destinades a la seva protecció. Idea que és especialment important perquè mostra que el dret civil no abandona del tot la lògica patrimonial, però sí que la corregeix i la limita.

Aquesta mateixa lògica es reflecteix també en l'àmbit processal civil. La Llei 17/2021 va modificar l'article 605.1 de la Llei d'enjudiciament civil⁴², declarant absolutament inembargables els animals de companyia, sense perjudici de l'embargabilitat de les rendes que aquests puguin generar. Aquesta previsió resulta especialment significativa perquè la

⁴² Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, art. 605.1, modificat per la Llei 17/2021, de 15 de desembre (BOE núm. 300, de 16 de desembre de 2021).

protecció no s'estén a tots els animals, sinó especialment als animals de companyia, és a dir, aquells que mantenen un vincle de convivència amb les persones.

En l'àmbit de les crisis matrimonials i de parella, la reforma ha tingut una incidència especialment significativa. L'article 94 bis del Codi Civil estableix que l'autoritat judicial confiarà la cura dels animals de companyia a un o a tots dos cònjuges i determinarà, si escau, la forma en què el cònjuge al qual no se li hagin confiat podrà tenir-los en la seva companyia, així com el repartiment de les càrregues associades a la seva cura, atenent tant l'interès dels membres de la família com al benestar de l'animal. Seguint la mateixa línia, l'article 91 del Codi Civil inclou expressament el "destí dels animals de companyia" entre les qüestions sobre les quals ha de pronunciar-se l'autoritat judicial en les sentències de nul·litat, separació o divorci, així com l'article 103.1ª bis del Codi Civil permet acordar mesures provisionals sobre els animals de companyia ja des de l'admissió de la demanda.

Estretament relacionat amb aquesta regulació, l'obra de Myriam Olivera Oliva resulta especialment il·lustrativa, ja que mostra com la reforma introduïda per la Llei 17/2021 ha causat un impacte directe en els conflictes de parella relatius als animals de companyia. Tal com recull la ressenya d'Ivan Fructuoso Gonzalez⁴³, la nova regulació obliga a decidir el destí de l'animal atenent no només a la titularitat, sinó també a l'interès dels membres de la família i al seu benestar, de manera que l'animal deixa de ser un simple element patrimonial més i no pot ser tractat com si es tractés d'un vehicle o d'un altre bé divisible.

Aquesta evolució resulta especialment significativa perquè posa de manifest que, en l'àmbit civil, la protecció dels animals no es construeix a partir d'una ruptura completa amb les categories tradicionals del dret privat, sinó mitjançant una reformulació del seu règim jurídic. L'animal continua sent susceptible de titularitat, però ja no pot ser tractat de forma indiferenciada com si es tractés d'un simple bé moble. La seva naturalesa d'ésser viu dotat de sensibilitat obliga a introduir límits en l'exercici dels drets de les persones sobre ell i a incorporar el seu benestar com a criteri jurídic rellevant. Ara bé, aquest avenç no elimina del tot la dimensió patrimonial dels animals. L'ordenament continua utilitzant

⁴³ Fructuoso González, I. (2023). *Resenya del llibre Los animales de compañía en las crisis de pareja, de M. Olivera Oliva*. DALPS (Derecho Animal-Animal Legal and Policy Studies) 1 (juliol de 2023): 318-25. Pàg. 4.

conceptes ja esmentats com la titularitat, la tinença, transmissió o càrregues associades a la seva cura, la qual cosa demostra que els animals no han estat desplaçats fora de l'esfera civil patrimonial. Més aviat, s'ha produït una correcció interna d'aquesta lògica: l'animal continua dins el dret privat, però sotmès a una protecció reforçada que impedeix exercir sobre ell un poder il·limitat. La reforma posa de manifest una idea fonamental: el dret civil espanyol ha començat a abandonar la cosificació estricta dels animals, però sense arribar a configurar-los com a subjectes de dret en sentit ple. Aquesta situació intermèdia és especialment visible en l'àmbit familiar, on l'animal deixa de ser un simple objecte de repartiment patrimonial per passar a ser un element rellevant dins la convivència familiar. Tanmateix, no significa que l'animal adquireixi una posició assimilable al de la persona, sinó que el dret adapta les seves institucions tradicionals per oferir una resposta més adequada a la realitat social en què els animals de companyia formen part de moltes llars.

En definitiva, la protecció civil i patrimonial dels animals confirma, una vegada més, que l'ordenament opta per un model de tutela indirecta. Es tracta d'imposar deures i límits a les persones perquè el benestar animal es converteixi en un criteri que condiciona l'exercici dels drets humans. Aquesta solució permet reforçar la protecció dels animals sense alterar de manera radical l'estructura bàsica del dret civil.

3. Comparativa europea

Més que de manera aïllada, resulta necessari fer l'anàlisi de la Llei 7/2023 en un context europeu ampli en el qual la protecció dels animals ha experimentat una evolució significativa en les darreres dècades. La normativa espanyola en qüestió s'inscriu dins d'una tendència comuna dels ordenaments jurídics europeus orientada a reforçar la tutela del benestar animal, especialment arran del reconeixement dels animals com a éssers dotats de sensibilitat.

El punt de referència fonamental en l'àmbit de la Unió Europea és l'article 13 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea, que estableix que, en la formulació i aplicació de les polítiques de la Unió, tant aquesta com els estats membres han de tenir plenament en compte les exigències en matèria de benestar dels animals. Aquest precepte en cap cas atribueix als animals la condició de subjectes de dret, però sí que introdueix un estàndard

comú de protecció que ha influït de manera decisiva en les legislacions internes de diversos països europeus.

Amb l'objectiu de superar la consideració estricta dels animals com a coses i seguint la línia de les exigències de la Unió, diversos països europeus han impulsat reformes legislatives internes. Ordenaments com l'austriac, l'alemany o el suís (articles corresponents citats anteriorment al segon apartat del primer capítol) van introduir ja a finals del segle XX disposicions que estableixen expressament que els “animals no són coses”, tot i que continuen subjectes a un règim jurídic específic dins del dret privat. Més tard, altres països com França o Portugal (articles corresponents citats al segon apartat del primer capítol) han adoptat reformes similars, reconeixent els animals com a éssers vius dotats de sensibilitat. Aquest plantejament generalitzat en el marc europeu mostra una clara convergència en la manera d'abordar la qüestió: els animals deixen de ser assimilats plenament als bens, però tampoc no es produeix una equiparació amb la persona ni un reconeixement generalitzat de drets subjectius en favor seu. Més aviat, es configura una categoria intermèdia que permet reforçar la seva projecció jurídica sense alterar completament les estructures bàsiques del dret civil.

Precisament en aquest context comparat, resulta especialment significatiu que diversos ordenaments propers que també han avançat notablement en la protecció jurídica dels animals no hagin optat per utilitzar de manera generalitzada expressions com “drets dels animals”. Tant la legislació francesa com la portuguesa reconeixen els animals com a éssers vius dotats de sensibilitat⁴⁴ i reforcen la seva tutela jurídica, però sense construir aquesta protecció sobre una terminologia pròpia de la titularitat de drets subjectius. Aquesta diferència evidencia que és possible articular un sistema intens de protecció animal sense necessitat de recórrer a conceptes tradicionalment vinculats a la persona.

En la mateixa línia, també resulta destacable la regulació andorrana continguda a la Llei de tinença i protecció dels animals. Una norma que defineix els animals com a “éssers vius dotats de sensibilitat física i psíquica, i també de moviment voluntari”⁴⁵, però evita

⁴⁴ Code civil (Codi Civil francès), art. 515-14: “*Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat.*”
Codi Civil portuguès (introduït el 2017), art. 201.º-B: “*Els animals són éssers vius dotats de sensibilitat i objecte de protecció jurídica.*”

⁴⁵ Article 2.2 de la Llei andorrana 11/2016, de 28 de juny, de tinença i protecció d'animals.

utilitzar de manera generalitzada expressions com “drets dels animals” o referències a la seva “dignitat”. Així mateix, tot i emprar el terme “adopció”, ho fa habitualment mitjançant la fórmula “cedir-los en adopció”, mantenint una terminologia jurídicament més precisa. D'altra banda, la llei andorrana no limita la seva protecció únicament als animals de companyia, sinó que inclou també als animals salvatges dins el seu àmbit de tutela. Plantejament que reforça la idea que és possible articular un sistema ampli de protecció animal sense necessitat de recórrer constantment a categories pròpies de drets de la persona ni d'establir exclusions tan marcades entre categories d'animals.

La regulació espanyola s'alinea amb aquesta tendència, especialment a partir de la Llei 17/2021 i, posteriorment, de la Llei 7/2023. Tanmateix, presenta algunes particularitats. El legislador espanyol adopta una terminologia més expressiva, fent referència als “drets dels animals”, cosa que no és habitual en altres ordenaments europeus, que opten per formulacions més prudents i tècnicament més precises. A part, la normativa espanyola delimita de manera molt concreta l'àmbit d'aplicació de la protecció, centrant-se principalment en els animals de companyia i en aquells que es troben en captivitat. Aquests aspectes contrasten amb el plantejament de la Unió que es refereix als animals en un sentit més ampli, tot i admetre excepcions vinculades a tradicions culturals, religioses o pràctiques específiques dels estats membres. És a dir, es construeix la protecció animal a partir d'un equilibri entre el benestar dels animals i altres interessos socials, econòmics i culturals.

Des d'aquesta perspectiva comparada, es pot concloure que la Llei 7/2023 no constitueix una ruptura amb el model europeu, sinó una adaptació del mateix a la realitat social. No obstant això, la seva opció terminològica i la seva delimitació material plantegen interrogants sobre la coherència interna del sistema i sobre el veritable abast de la protecció que pretén establir. Aquest model confirma que, també en l'àmbit europeu, la protecció dels animals es construeix majoritàriament a través de deures humans i no mitjançant el reconeixement de drets subjectius.

QUART CAPÍTOL: DISCUSSIÓ DOCTRINAL SOBRE EL TEMA

L'anàlisi de la Llei 7/2023 i de les recents reformes civils recents posa de manifest que la regulació jurídica dels animals es troba en un moment de transició. Aquesta situació ha generat un ampli debat doctrinal, centrat principalment en la determinació de l'estatut jurídic dels animals i en la coherència de les solucions adoptades pel legislador.

Una primera línia doctrinal defensa la necessitat de superar definitivament la consideració dels animals com a coses i d'avançar cap al reconeixement d'una posició jurídica pròpia. Aquesta perspectiva es fonamenta en el reconeixement científic de la seva capacitat de sentir i en la seva progressiva incorporació com a éssers mereixedors de protecció jurídica reforçada. Autors com la Dra. Giménez-Candela han defensat la necessitat d'adaptar les categories jurídiques tradicionals a aquesta nova realitat⁴⁶, d'altra banda, s'ha seguit una mateixa línia amb aquesta evolució doctrinal reflectida en la jurisprudència. En l'àmbit civil, diverses resolucions han començat a incorporar el benestar animal com a criteri rellevant de la resolució de conflictes. Un exemple significatiu és la sentència dictada pel jutjat de primera instància de núm. 11 de Madrid⁴⁷, coneguda com el cas "Panda", en el que s'examina una situació de ruptura de parella i s'atribueix la tinença compartida d'un animal de companyia atenent no només a la titularitat, sinó també al vincle afectiu i al benestar de l'animal.

Una segona posició doctrinal, més conservadora, adverteix dels riscos que comporta una utilització imprecisa de les categories jurídiques tradicionals. Des d'aquesta perspectiva, la protecció dels animals no exigeix necessàriament haver de reconèixer-los com a subjectes de dret ni atribuir-los drets subjectius en sentit estricte, sinó, més aviat, establir un sistema de deures i limitacions en l'actuació humana. Una tendència que concorda amb la configuració actual del dret positiu, en què la protecció dels animals es construeix principalment a través de límits i deures imposats a les persones, i es reforça, sobretot, en l'àmbit penal. La reforma introduïda per la Llei orgànica 3/2023 ha consolidat la protecció dels animals, però ho fa a través de la tipificació de conductes humanes i no mitjançant el reconeixement de drets subjectius als animals. Tal com considera el Tribunal Suprem,

⁴⁶ Giménez-Candela, Marita. «*La Descosificación de los animales (I)*». dA Derecho Animal : Forum of Animal Law Studies 8 (2017). Pàg. 3.

⁴⁷ Jutjat de Primera Instància núm. 11 de Madrid. Sentència 358/2021, de 7 d'octubre de 2021, procediment 1295/2020.

en la sentència de 5 de desembre de 2021⁴⁸, en què considera que el be jurídic protegit en els delictes de maltractament animal és el benestar de l'animal i la prohibició del patiment injustificat, i no un dret subjectiu propi de l'animal.

Aquesta posició ha estat també defensada per diversos autors que, des de diferents perspectives, coincideixen a assenyalar que la protecció jurídica dels animals no exigeix necessàriament el reconeixement de drets subjectius en sentit estricte. Autors com Manuel Atienza han posat de manifest que el dret pot protegir determinats interessos sense necessitat d'atribuir personalitat jurídica o titularitat de drets⁴⁹, sempre que s'articulin mecanismes normatius eficaços. De la mateixa manera que, en l'àmbit del pensament jurídic europeu, Roger Scruton sosté que els animals han de ser objecte de protecció mitjançant deures imposats als humans⁵⁰, però sense que això comporti la seva configuració com a titulars de drets en sentit propi. En conjunt, aquestes aportacions doctrinals permeten reforçar la idea que el model actual de protecció animal pot construir-se sobre la base d'obligacions, límits i responsabilitats humanes, sense necessitat d'alterar les categories fonamentals de dret civil.

En un punt entremig de les dues tendències de pensament trobem una part significativa de la doctrina que coincideix a assenyalar que les reformes recents han optat per una solució intermèdia. Els animals deixen de ser considerats coses en sentit estricte, però tampoc no són configurats com a subjectes de dret. Emergeix implícitament una categoria jurídica específica que permet reforçar la seva protecció sense alterar completament l'estructura del dret civil. Aquesta tensió doctrinal es pot veure reflectida en la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, que varia en funció de l'àmbit jurídic d'aplicació. D'una banda, des d'un punt de vista de protecció administrativa i benestar, el Tribunal ha establert una doctrina garantista, així com en l'assumpte C-383/16⁵¹ en el que es reconeixen que les exigències de benestar animal, derivades de l'article 13 del TFUE, tenen un caràcter imperatiu que impedeix reduir l'animal a una simple mercaderia ordinària. Ara bé, la línia de pensament no és totalment uniforme quan

⁴⁸ Tribunal Suprem. Sala Segona. Sentència 940/2021, d'1 de desembre (Rekurs de cassació núm. 3012/2020).

⁴⁹ Atienza, M. (2025). *Leer jurisprudencia: sentido común y derechos de la naturaleza*. Almacén de Derecho.

⁵⁰ Scruton, R. (1999). An Interview with Roger Scruton. *Philosophy Now*, (27).

⁵¹ Tribunal de Justícia de la Unió Europea. Assumpte C-383/16, Vion Nutrition NV v. Staatssecretaris van Economische Zaken (sentència de 19 d'octubre de 2017).

el debat se situa en el terreny de la responsabilitat civil i contractual. En l'assumpte C-24/19⁵², el mateix TJUE va admetre que, en el context del transport aeri, sota el Conveni de Montreal, els animals de companyia poden ser tractes de manera assimilable a l'equipatge pel que fa al règim de responsabilitat del transportista, de manera que, en cas de pèrdua, la indemnització pot equiparar-se a la prevista per una maleta.

En altres àmbits jurídics també s'han reflectit aquest desacord. En el cas ja mencionat del Mar Menor, es reconeix la personalitat jurídica a un element natural, una solució que permet la seva representació jurídica i la defensa dels seus interessos. Tot i que aquest tipus de mecanisme no ha estat traslladat al dret animal en l'ordenament espanyol, constitueix un precedent rellevant dins el debat sobre l'extensió de la subjectivitat jurídica més enllà de la persona.

Aquesta opció intermèdia tampoc ha estat exempta de crítiques. Diversos autors, com Manuel Atienza i Roger Scruton, han posat de manifest que l'ús de la terminologia fortament valorativa, com la referència als “drets dels animals” o a la seva “dignitat”, pot generar confusió si no es correspon amb un veritable reconeixement de facultats jurídiques pròpies. Així, el llenguatge utilitzat per la Llei 7/2023 pot ser interpretat com una formulació més expressiva que no pas tècnicament precisa. De la mateixa manera que hi ha una incoherència derivada de la delimitació de l'àmbit d'aplicació de la normativa. El fet que la legislació se centri principalment en els animals de companyia i en aquells que mantenen una relació directa amb l'ésser humà planteja interrogants sobre la coherència del sistema i sobre el veritable fonament de la protecció jurídica.

Es pot concloure que el debat doctrinal sobre el tema en qüestió posa de manifest que el dret dels animals no es limita a un problema tècnic, sinó que reflecteix una transformació més profunda dels valors socials i jurídics. El dret es troba davant el repte d'incorporar noves sensibilitats sense perdre la coherència interna de les seves categories fonamentals.

⁵² Tribunal de Justícia de la Unió Europea. Assumpte C-24/19, Ajetul Air v. R.B. (sentència de 23 de setembre de 2020).

CINQUÈ CAPÍTOL: CONCLUSIONS

L'anàlisi elaborada al llarg d'aquest treball permet afirmar que la regulació jurídica dels animals a l'ordenament espanyol es troba actualment en un moment de transició. Aquest procés evolutiu actual es caracteritza per la coexistència de categories tradicionals del dret civil amb noves formes de sensibilitat jurídica i social envers els animals.

Sense cap mena de dubte, la Llei 7/2023 constitueix un avenç rellevant en la consolidació d'un sistema de protecció animal a escala estatal. La norma respon a una demanda social evident i reflecteix una evolució en els valors col·lectius, en què el benestar animal es configura com un interès digne de protecció jurídica. Des d'aquesta perspectiva, la seva creació contribueix a reforçar els mecanismes de tutela dels animals i a establir un marc normatiu més homogeni, per tant, la seva finalitat és valorada positivament.

Ara bé, al llarg de la present anàlisi es posa de manifest com aquest avenç no s'ha donat sense contradiccions i diversos aspectes destacables. Una de les principals conclusions que se susciten després de fer aquest treball és que existeix una certa desconnexió entre el llenguatge utilitzat pel legislador i l'estructura jurídica real de la protecció que s'estableix. Es podria arribar al mateix objectiu que la norma pretén assolir sense fer ús d'expressions com “drets dels animals”, “dignitat” o “adopció”? Si partim de la base que la finalitat principal de la norma és protegir els animals, podríem arribar a aquesta mateixa sense utilitzar un llenguatge pròxim al dels drets de la persona. Aquesta terminologia, tot i tenir una clara càrrega expressiva, no es tradueix en un veritable reconeixement de drets subjectius en favor dels animals. En realitat, la seva protecció continua articulant-se fonamentalment a través d'obligacions jurídiques que recauen sobre les persones, tant en l'àmbit civil com administratiu i penal. Ens trobem davant una norma que, més que modificar l'estructura jurídica de la protecció, sembla modificar sobretot la manera de parlar-ne.

Un altre aspecte rellevant a destacar és que la Llei 7/2023 estableix, de manera implícita, una diferenciació entre categories d'animals que es tradueix en nivells desiguals de protecció. Si el fonament de la norma és que els animals són éssers sintents, per què aquesta protecció no s'aplica de manera homogènia a tots ells? Per què un animal de companyia gaudeix d'una protecció reforçada mentre que altres, com els animals de

producció, els destinats a espectacles o aquells que desenvolupen funcions específiques queden exclosos? Aquesta qüestió resulta evident en supòsits límit, com el dels gossos pigall: són animals de companyia o animals de treball, com un gos policia, el qual no entra en l'àmbit de protecció de la norma? Quin règim jurídic els correspon? Tot plegat posa de manifest que el criteri de protecció no es basa únicament en la naturalesa de l'animal, sinó en la seva relació amb l'ésser humà, fet que permet concloure que la llei no construeix una protecció dels animals en termes generals, sinó un sistema que prioritza aquells que es troben dins l'entorn afectiu o de convivència humana. En definitiva, aquesta reflexió permet qüestionar si el títol de la norma és realment prou precís, potser hauria reflectit de manera més fidel el seu contingut si hagués especificat que la protecció que articula se centra sobretot en els animals de companyia o en aquells integrats en l'entorn humà.

Com a conclusió final i crítica, la Llei 7/2023 no està orientada a protegir els animals en si mateixos com a protegir els interessos, valor i sensibilitats de les persones. Ens trobem realment davant una llei de protecció dels animals o, més aviat, davant d'una norma que regula la relació emocional de l'ésser humà amb determinats animals? El fet que la protecció se centri principalment en aquells animals que conviuen amb les persones, i que no contempli altres casos, suggereix que el criteri determinant no és únicament el benestar animal, sinó, més aviat, la proximitat emocional i social amb l'ésser humà. Això no deslegitima la norma ni la seva finalitat, però sí que permet plantejar si ens trobem davant d'un model de protecció indirecta i, en certa manera, antropocèntrica.

Des d'una perspectiva personal, considero que el dret ha començat a adaptar-se a una nova sensibilitat social envers els animals, però encara no ha resolt de manera definitiva com s'ha de conceptualitzar dins les seves categories jurídiques tradicionals.

REFERÈNCIES

1. Bibliografia

- ACOSTA, C. (2020). *La limitada protección de los animales en Europa*. Blog de Derechos de los Animales.
- ATIENZA, M. (2025). *Leer jurisprudencia: sentido común y derechos de la naturaleza*. Almacén de Derecho.
- ATRIA LEMAITRE, F. (2023). *Personas, cosas, derechos*. Revista Derecho Del Estado (55), 5-39.
- BIRCH, J., BRUN, C., SCHNELL, A., BROWNING, H. & CRUMP, A. (2021). *Review of the evidence of sentience in cephalopod molluscs and decapod crustaceans*. LSE Consulting; The London School of Economics and Political Science.
- CERDEIRA BRAVO DE MANSILLA, G. (Dir.) & GARCÍA MAYO, M. (Coord.). (2022). *Un nuevo Derecho civil para los animales: comentarios a la Ley 17/2021, de 15 de diciembre*. (1 ed.). Editorial Reus.
- DE TORRES PEREA, J. M. (2010). *El nuevo estatuto jurídico de los animales en el Derecho Civil: de su cosificación a su reconocimiento como seres sensibles*. Editorial Reus.
- DÍEZ-PICAZO, L. & GULLÓN, A. (1992). *Sistema de Derecho Civil* (Vol. II, 6ª edición). Tecnos.
- FRUCTUOSO GONZÁLEZ, I. (2023). *Ressenya del llibre: Los animales de compañía en las crisis de pareja, de M. Oliver Oliva*. DALPS (Derecho Animal-Animal Legal and Policy Studies) 1 (juliol de 2023): 318-25. DOI: <https://doi.org/10.36151/DALPS.011>
- GIMÉNEZ-CANDELA, M. (2019). Animales en el Código civil español: una reforma interrumpida, dA. Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies), vol. 10/2. DOI: <https://doi.org/10.5565/rev/da.438>
- GIMÉNEZ-CANDELA, T. (2017). *La Descosificación de los animales* (I), dA. Derecho Animal (Forum of Animal Law Studies) 8/3. DOI: <https://doi.org/10.5565/rev/da.318>
- MALUQUER DE MOTES I BERNET, C. J. (2012). *Dret civil: aspectes bàsics*. Editorial UOC.
- MUÑOZ CONDE, F. (2019). *Derecho penal. Parte general*. Tirant lo Blanch.

Organització Mundial de Sanitat Animal (2025). *Informe de l'estat de la sanitat animal en el món 2025: una visió global inaugural sobre la sanitat animal en un món canviant*. OMSA. DOI: <https://doi.org/10.20506/woah.3588>

SCRUTON, R. (1999). An Interview with Roger Scruton. *Philosophy Now*, (27).

SINGER, P. (2021). *Animal liberation*. The Bodley Head.

TAMAYO SANTAMARÍA, A. (2025). *Exclusión de los perros de caza de la Ley 7/2023, de 28 de marzo, de protección de los derechos y el bienestar de los animales*. Derecho Animal. Forum of Animal Law Studies, 15(1), 3–18. DOI: <https://doi.org/10.5565/rev/da.647>

2. Jurisprudència

Unió Europea. Tribunal de Justícia de la Unió Europea (Sala Primera). Assumpte C-383/16, Vion Nutrition NV v. Staatssecretaris van Economische Zaken (sentència de 19 d'octubre de 2017).

Unió Europea. Tribunal de Justícia de la Unió Europea (Sala Vuitena). Assumpte C-24/19, Ajetul Air v. R.B. (sentència de 23 de setembre de 2020).

Espanya. Tribunal Constitucional (Ple). Sentència 177/2016, de 20 d'octubre de 2016. (BOE núm. 285 de 25 de novembre de 2016).

Espanya. Tribunal Constitucional (Ple). Sentència 81/2020, de 15 de juliol de 2020. (BOE núm. 220, de 15 d'agost de 2020).

Espanya. Tribunal Constitucional. Sentència 142/2024, 20 de novembre de 2024. Recurs d'inconstitucionalitat núm. 8583-2022, vot particular. (BOE núm. 311, de 26 de desembre de 2024).

Espanya. Tribunal Suprem (Sala Segona). Sentència 940/2021, d'1 de desembre de 2021. Recurs de cassació núm. 3012/2020.

Espanya. Tribunal Suprem (Sala de lo Penal). Sentència 1058/2025, d'11 de març de 2025. Recurs de cassació 1842/2022.

Espanya. Tribunal Suprem (Sala de lo Penal). Sentència 298/2025, de 28 de març de 2025. Recurs de cassació 6858/2022.

Espanya. Tribunal Suprem (Sala de lo Penal). Sentència 1011/2025, d'11 de desembre de 2025. Recurs de cassació 10388/2025.

Espanya. Audiència Provincial de Màlaga (Secció 9a). Sentència 620/2016, de 24 de novembre de 2016. Recurs d'apel·lació 504/2016.

Espanya. Audiència Provincial de Barcelona (Secció 12a). Sentència 109/2021, de 5 de febrer de 2021. Recurs d'apel·lació 863/2019.

Espanya. Audiència Provincial de Pontevedra (Secció 1a). Sentència 195/2024, de 18 de juny de 2024. Recurs d'apel·lació 44/2024.

Espanya. Audiència Provincial de Madrid (Secció 22a). Sentència 589/2024, de 15 de novembre de 2024. Recurs d'apel·lació 83/2024.

Espanya. Jutjat de Primera Instància núm. 9 de Valladolid. Sentència 132/2019, de 27 de maig de 2019.

Espanya. Jutjat de Primera Instància núm. 11 de Madrid. Sentència 358/2021, de 7 d'octubre de 2021, procediment 1295/2020.